

DIFICULTĂȚI ÎN ÎNVĂȚAREA LIMBII ROMÂNE DE CĂTRE ALOLINGVI

Svetlana STANȚIERU, lect. sup. univ., Facultatea de Litere,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The learning process of the Romanian language by the non-speakers is still complex and problematic. The difficulties that arise while learning Romanian apply equally to the phonetic, lexical and grammatical levels. In the present research we will lay emphasis on the semantic competence, taking into account that the non-native speaker must turn to good account all meanings of the word (either the word is polysemantic or homonymous, used in the literal or figurative meaning etc.), must analyse the coincidences and overlappings, observe the stylistic values of the words etc.*

Keywords: *the school with language of teaching other than Romanian, difficulty, feature, comparative basis, semantic competence.*

Învățarea limbii române de către alolingvi constituie pînă în prezent o problemă complexă și foarte dificilă. Interviuurile, reportajele din perioada susținerii examenelor de Bacalaureat sînt elocvente în acest sens. De asemenea, ne convingem de acest fapt, în special, la începutul fiecărui an de studiu, cînd propunem studenților o probă de evaluare inițială. Evident, nu există „formule magice” sau „rețete ideale” pentru predarea-învățarea unei limbi și nici „timp record” pentru însușirea ei. Într-un proces de învățare de calitate e firesc să punem accent totuși pe rezultate.

Limba română ar trebui să constituie unul dintre principalele obiecte de studiu în cadrul școlii alolingve, căci însușirea ei de către elevii alolingvi este legată indubitabil de activitatea lor socială în viitor. După absolvirea liceului, elevii trebuie să achiziționeze un bagaj de cunoștințe lexicale, gramaticale, dar și culturale, care să-i permită să ducă o viață independentă într-un mediu lingvistic nou, să înțeleagă limba la nivelul vorbit și scris, să facă față majorității situațiilor cotidiene de exprimare orală sau scrisă. Doar însușirea materiei de studiu în mod conștient poate conduce la o vorbire corectă și coerentă. Astfel, pentru o mai bună însușire a limbii e necesar de a insista în învățarea acesteia pe deosebirile de ordin fonetic, semantic și gramatical dintre limba maternă și limba studiată, în cazul nostru – româna. Or „aceasta se obține dacă la studierea limbii române se va ține cont de specificul limbii materne și în permanență se vor compara aceste două limbi, Astfel, priceperile și deprinderile de vorbire se formează în mod logic pe această bază comparativă” (Granaci *et alii* 1994: 7). A devenit axiomă și faptul că stăpînirea unei limbi străine conduce la îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a limbii materne, căci asimilarea unei limbi noi se face în baza comparației cu vocabularul și regulile limbii materne. Orice limbă, după cum bine se știe, se învață prin metoda comparației (se compară limba-țintă cu limba-sursă), pentru a putea fi însușită logic și temeinic.

Firesc, în învățarea unei limbi trebuie să ținem cont și de particularitățile de vîrstă. Cu alte cuvinte, într-un fel vom învăța un copil și cu totul altfel se va lucra cu un adult. Cu cît mai mari sînt cursanții, „cu atît mai mult dezvoltarea competenței se va orienta spre discuție și explicare” (Sclifos *et alii* 2010: 47). Aceasta ar permite înțelegerea mai profundă a proprietăților limbii. Astfel, o strategie de predare adecvată trebuie să pornească de la identificarea dificultăților la explicarea lor.

Dificultățile în învățarea limbii române de către alolingvi se întîlnesc la nivel fonetic, lexical, gramatical. La nivel fonetic, e vorba în special de pronunțarea consoanelor *d, t, n*; pronunțarea lui *o* în poziție neaccentuată; pronunțarea lui *i* plin – *umbli, intri, aflu; niște codri, niște miniștri; i* scurt – *vezi, șezi, torni; pomi, lupi* etc.; pronunțarea diftongilor – *soare, școală; gustoasă, umbroasă*; și a triftongilor – *aripioară, inimioară, creioane* etc.; accentuarea cuvintelor (deoarece în limba română accentul nu este fix, ci variabil) – *diplomă, șofer, autobuz*; alternanțele fonetice: *el vede – să vadă, el trece – să treacă, el crește – să crească; tînăr – tineri, cuvînt – cuvinte, sfînt – sfinți* etc.

Prin urmare, în învățarea limbii trebuie să se țină cont atît de fenomenele comune, analogice din cele două limbi, pentru a facilita înțelegerea lor în limba însușită, cît și de cele diferențiatore, pentru a evita erorile comise în procesul vorbirii. Astfel, dificultăți în plan gramatical pot fi întîlnite la determinarea genului; la acordul adjectivului (demonstrativ, posesiv) cu substantivul, la întrebuințarea formelor de Genitiv-Dativ în special la substantivele feminine la singular, la utilizarea modului conjunctiv, persoana a III-a, la verbele care cer Acuzativul (*a invidia pe cineva*) și la cele care cer Dativul (*iți mulțumesc*). Totuși, cele mai mari dificultăți în învățarea unei limbi se întîlnesc în situațiile cînd în limba maternă nu există fenomene de așa tip: de exemplu, categoria articolului în limba rusă sau formele atone ale pronumelui. În contextul celor menționate, considerăm că o soluție în

acest caz este confruntarea directă a formelor care se confundă și evidențierea diferențelor dintre ele. Aceasta însă provoacă controverse între rîndurile cercetătorilor, unii susținînd că „faptul de a compara două forme problematice pune studenții în fața a două dificultăți în loc de una singură”. O asemenea comparație însă constituie „metoda cea mai eficientă în combaterea erorilor de interferență, întrucît ele rezultă deseori din inconștientă” (Rusiewicz-Woźny *et alii* 2002: 149).

Pe tot parcursul învățării, cursantul asimilează unități lexicale noi. E important ca un cuvînt să nu fie însușit și înțeles mecanic, ci să se „cultive deprinderile de a apela la dicționar” (Sclifos *et alii* 2010: 48), astfel subiectul vorbitor trebuie să valorifice toate sensurile cuvîntului (fie că e cuvînt polisemantic sau omonim, cu sens propriu sau figurat etc.); să analizeze coincidențele și suprapunerile lexicale; să observe valorile stilistice ale cuvintelor. Prin urmare, este foarte important să se pună accent pe competența semantică. Aceasta poate fi formată dacă subiectul vorbitor este obișnuit să utilizeze corect dicționarele, site-urile, enciclopediile etc. adecvate.

„Necesitatea de a utiliza un dicționar în procesul învățării limbilor străine este unanim acceptată, susține cercetătoarea Gabriela Biriș, fie că ne referim la dicționare bilingve, utile în primele etape de însușire a unei limbi străine, sau dicționare monolingve, care devin un instrument de lucru în momentul în care se atinge un nivel ridicat de competență în comunicare pentru L2” (Biriș 2013: 37). Or aceasta e absolut necesar pentru o utilizare și diferențiere semantică corectă a multor lexeme care în limba rusă au aceeași rădăcină, dar prefixe diferite, iar în limba română sînt redată fie prin același lexem, fie prin lexeme total diferite.

Să comparăm:

<p><i>a pregăti</i> – 1. готовить 2. подготовить 3. приготовить 4. заготовить 5. наготовить</p>	<p>ходить – <i>a merge, a umbla</i> уходить – <i>a pleca</i> приходить – <i>a veni</i> обходить – <i>a ocoli, a înconjura</i> заходить – <i>a intra</i> выходить – <i>a ieși; a pleca; a părăsi</i> находить – <i>a găsi, a descoperi, a afla</i> исходить – <i>a proveni, a emana, a-și trage izvorul</i></p>
<p><i>a coase</i> – 1. шить 2. пошить 3. пришить</p>	<p>покрыть(ся) – <i>a (se) acoperi (cu o plapumă)</i> накрыть(ся) – <i>a(-și) pune</i> прикрыть(ся) – <i>a (se) înfășura, a (se) înveli</i> укрыть(ся) – 1. <i>a (se) înveli, a (se) acoperi</i>; 2. <i>a (se) ascunde, a (se) adăposti</i>.</p>
<p><i>a numi</i> – 1. назвать (<i>a da un nume; a boteza, a denumi</i>) 2. обозвать (<i>a califica, a categorisi, a eticheta</i>) 3. называть (<i>a considera talent înăscut; a socoti, a caracteriza</i>) 4. называть (<i>după numele de familie</i>) 5. назначать (<i>la lucru, într-o funcție</i>)</p>	<p>закусить – <i>a mânca (puțin)</i> перекусить – <i>a lua un aperitiv</i> подзакусить – <i>a gusta, a lua o gustărică</i></p>
<p><i>a reuși</i> – 1. застать (~ <i>să vadă; ~ la tren</i>) 2. поспеть (~ <i>din urma cuiva</i>) 3. ухитриться (~ <i>să iasă din încercătură</i>) 4. удаваться (<i>a ajunge la rezultatul dorit</i>)</p>	<p>родить – <i>a naște</i> уродить – <i>a făta (despre animale)</i> породить – <i>a da naștere</i></p>

Firește, elementele limbii nu se studiază la învățarea unei limbi străine izolat, căci „cuvîntul nu poate fi conceput ca o unitate izolată a limbii, ci ca un element integrat unei structuri”. De aceea „orice cuvînt trebuie integrat în contexte cît mai variate nu numai pentru a-i clarifica sensul, ci și pentru a-l menține viu în memoria cursanților” (Predarea 2003: 131).

De exemplu, *a scădea*: *prețurile scad* – *prețurile scad*; *ziua scade* – *ziua scade*; *Nistrul scade* – *Nistrul scade*; *zeama scade* – *zeama scade*; *temperatura scade* – *temperatura scade*; *focul scade* – *focul scade*; *vocea scade* – *vocea scade*; *soarele scade* – *soarele scade*; *puterile scad* – *puterile scad*; *durerea scade* – *durerea scade*; *a scădea cheltuielile* – *a scădea cheltuielile*; *a scădea în greutate* – *a scădea în greutate* etc.;

a sparge: ~ *vesela* – *vesela*; ~ *geamul (cu mingea)* – *geamul*; ~ *lemne (cu toporul)* – *lemne*; ~ *colțul/rascolțul* – *colțul/rascolțul*; ~ *nuci (cu ciocanul)* – *nuci*; ~ *abcusul (cu bisturiul)* – *abcusul*; ~ *o locuință* – *o locuință*; ~ *obocraștea* – *obocraștea* etc.

Prin urmare, „pentru un vorbitor de limba română, delimitarea sensurilor nu este dificilă. Pentru cei care învață limba română, important este să nu scape din vedere faptul că fiecare sens al unui cuvânt polisemantic se delimitează de celelalte printr-o combinație de trăsături semantice care se află în relații generice” (Constantinovici 2006: 95). Așadar, pentru o folosire corectă a cuvântului trebuie să cunoaștem nu numai echivalentul lui în limba maternă, ci și caracteristicile lui semantice, morfologice, sintactice și combinatorii în limba studiată. Din acest punct de vedere, „orice curs de predare a limbii străine urmează să includă exerciții care ar avea drept sarcină însușirea caracteristicilor semantice, caracteristicilor morfologice, caracteristicilor sintactice și a caracteristicilor combinatorii ale cuvintelor” (Predarea 2003: 130).

Astfel, după cum bine se știe, majoritatea cuvintelor sînt polisemantice, dar sistemul de sensuri dintr-o limbă nu corespunde cu cel din altă limbă. Uneori „limba-sursă dispune de mai puține sensuri decît limba-țintă și invers” (Condrea 2006: 55). De exemplu, lexele *palmă* în limba rusă se traduce: 1. ладонь; 2. пощечина; 3. пядь (~ de pămînt; ~ de loc); 4. ласты; 5. выбивалка для ковров, iar lexele *вид* are în limba română sensul de: 1. aspect, înfățișare, exterior, aparență, aer, chip, mină, stare; 2. priveliște, vedere, perspectivă, peisaj; 3. (pl.) (fig.) planuri, intenții, perspective (planuri de viitor); 4. (sg.) vedere, vază (на виду у всех = în văzul tuturor).

Totuși interferențe semantice apar, de obicei, în situațiile cînd doi sau mai mulți termeni din limba-țintă corespund unui singur termen din limba-sursă sau invers: *fluviu, rîu* – река. În asemenea situații, subiectul vorbitor devine confuz și nu intuiește întotdeauna cuvîntul potrivit. De aceea „compararea articolelor din dicționarul bilingv cu cele din dicționarele monolingve este o procedură care trebuie începută la clasă, urmînd ca elevul să înțeleagă pentru restul vieții că nu orice sens se potrivește oricărei traduceri” (Sclifos *et alii*, p. 50).

Conchidem că învățarea unei limbi constă, în primul rînd, în învățarea conștientă a lexicului ei și a folosirii unităților lexicale adecvate, potrivite în procesul comunicării. Or, dacă extragem dintr-o limbă lexicul, în ea nu mai rămîne nimic. Totul în limbă începe și sîrîște cu „Măria Sa cuvîntul”.

Referințe bibliografice:

1. Biriș, Gabriela, *Privitor la necesitatea unor lucrări lexicografice pentru limba română ca L2*, în *Cultură și identitate românească. Tendințe actuale și reflectarea lor în diaspora* (coord. Ofelia Ichim), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, p. 37-48.
2. Constantinovici, Elena, *Semantica și morfosintaxa verbului în limba română*, Chișinău, CEP USM, 2006.
3. Granaci, Lidia; Guțuțui, Tatiana, *Metodica predării limbii române în ciclul primar al școlii alolingve*, Cimișlia, Editura TipCim, 1994.
4. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare. Ghidul profesorului*, Chișinău, Editura Cartier, 2003.
5. Purice, M.; Guțu, V., *Limba română în școlile alolingve*, Chișinău, Editura Lumina, 1994.
6. Rusiewicz-Woźny, Krystyna; Struzińska, Justyna, *Însușirea unei limbi străine (româna) în fața problemelor de interferență lingvistică*, în *Dialogos*, 2002, nr. 6, p. 146-150.
7. Sclifos, Lia; Goraș-Postică, Viorica *et alii*, *O competență-cheie: a învăța să înveți. Ghid metodologic*, Chișinău, F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2010.